Stručni rad

STENOGRAFIJA U DIGITALNOM DOBU

Aleksandra Hohnjec
Ekonomska i birotehnička škola Bjelovar

Jadranka Dorešić
Srednja škola Ivan Švear Ivanić Grad

Sažetak

Stenografija je kroz povijest predstavljala jedan od najvažnijih načina brzog i točnog zapisivanja govora. Razvoj pravosuđa, javne uprave i poslovne komunikacije stvorio je potrebu za stručnjacima koji mogu vjerno zabilježiti izgovorenu riječ. Tijekom više od jednog stoljeća profesija stenografa postupno se razvijala od ručnog zapisivanja stenografskim sustavima do suvremenih digitalnih oblika doslovnog izvještavanja i pretvaranja govora u tekst u stvarnom vremenu. Današnji stručnjaci koriste napredne tehnologije kako bi osigurali točne prijepise sudskih postupaka, arbitraža, javnih rasprava te komunikacijsku podršku gluhim i nagluhim osobama. U radu se prikazuje razvoj stenografije, ključne kompetencije profesionalnih izvjestitelja te uloga suvremenih digitalnih tehnologija i umjetne inteligencije u transformaciji ove profesije.

Ključne riječi: stenografija, digitalna transformacija, transkripcija, umjetna inteligencija, pristupačna komunikacija

1. Uvod

Od najranijih civilizacija postojala je potreba za bilježenjem govora i važnih događaja. Razvojem uprave, sudstva i poslovanja javila se potreba za metodama koje omogućuju brzo i precizno zapisivanje izgovorenih riječi. Stenografija je nastala kao odgovor na taj izazov te je tijekom stoljeća postala nezaobilazan alat u administrativnim, pravnim i političkim procesima. Tijekom devetnaestog i dvadesetog stoljeća stenografi su imali važnu ulogu u radu sudova, državnih institucija i poslovnih organizacija. Njihova sposobnost brzog i točnog zapisivanja govora predstavljala je temelj za izradu službenih zapisnika i transkripata. Razvoj računala, interneta i digitalnih komunikacijskih sustava značajno je promijenio način rada stenografa. Tradicionalne metode zapisivanja postupno su nadopunjene suvremenim tehnologijama koje omogućuju pretvaranje govora u tekst u stvarnom vremenu. Time je profesija stenografa ušla u novo razvojno razdoblje u kojem se isprepliću tradicionalne vještine i digitalne kompetencije.

2. Razrada

Profesionalno doslovno izvještavanje ima dugu tradiciju. Britanski institut doslovnih izvjestitelja osnovan je 1865. godine pod nazivom Institut stenografa koji prakticiraju na Vrhovnom sudu. Tijekom godina djelovanja profesija se razvijala zajedno s rastućim potrebama pravosudnog sustava, državne uprave i poslovnog sektora. Temelj rada stenografa oduvijek je bila sposobnost brzog zapisivanja govora. Takva se vještina razvija dugotrajnim učenjem i svakodnevnim vježbanjem. Profesionalni izvjestitelji postižu brzine od 180 do 250 riječi u minuti uz iznimno visoku razinu točnosti. Posebno impresivni primjeri dolaze iz povijesti stenografije. Barbara Wynne je 1953. godine postigla brzinu zapisivanja od čak 375 riječi u minuti koristeći Pitmanovu stenografiju, što se i danas smatra iznimnim profesionalnim postignućem.
Takvi rezultati zahtijevaju izvanrednu koncentraciju, razvijene jezične kompetencije, poznavanje pravopisa i sposobnost trenutačne obrade informacija. Brzina zapisivanja sama po sebi nije dovoljna. Jednako su važni točnost, razumijevanje sadržaja i sposobnost pretvaranja složenog govora u jasan i vjerodostojan pisani zapis.

2.1. Kompetencije profesionalnih stenografa

Iako se često smatra da je stenografija isključivo tehnička vještina, uspješan profesionalni izvjestitelj mora posjedovati niz različitih kompetencija. Uz izvrsno poznavanje jezika potrebno je razumjeti stručnu terminologiju iz različitih područja poput prava, medicine, ekonomije i javne uprave. Tijekom rada često je potrebno pratiti više govornika, prepoznati promjene tema te osigurati dosljednost i točnost prijepisa. Visoki zahtjevi profesije vidljivi su i kroz kvalifikacije izvjestitelja u stvarnom vremenu koji osim velikih brzina moraju ostvarivati razinu točnosti od najmanje 98 posto bez naknadnog uređivanja teksta. Takvi standardi potvrđuju važnost stručnosti i profesionalnosti u poslovima doslovnog izvještavanja. Osim tehničkih i jezičnih znanja, profesionalni stenografi moraju razviti iznimnu koncentraciju i sposobnost dugotrajnog održavanja pozornosti. Tijekom rada često su izloženi složenim raspravama, velikoj količini informacija i brzoj izmjeni govornika, zbog čega je nužno brzo donošenje odluka i učinkovita obrada sadržaja. Važna je i diskrecija jer se u mnogim situacijama susreću s povjerljivim podacima iz pravosudnog, poslovnog ili

zdravstvenog okruženja. Upravo spoj stručnog znanja, jezične kompetencije, etičnosti i tehnološke pismenosti čini profesionalne stenografe nezamjenjivim stručnjacima u području doslovnog izvještavanja.

2.2. Primjena stenografije u suvremenom društvu

Premda mnogi stenografiju povezuju prvenstveno sa sudovima, područja njezine primjene danas su znatno šira. Profesionalni izvjestitelji sudjeluju u radu sudova, arbitraža, javnih istraga, stručnih konferencija i različitih javnih događanja. Posebno važnu ulogu imaju u pružanju komunikacijske podrške gluhim i nagluhim osobama. Usluga pretvaranja govora u tekst u stvarnom vremenu omogućuje korisnicima praćenje sastanaka, predavanja, edukacija i drugih aktivnosti putem tekstualnog prikaza govora na zaslonu. Takav oblik podrške pridonosi inkluziji i ostvarivanju jednakog pristupa informacijama. Na taj način stenografija više nije samo alat za bilježenje govora već i sredstvo za uklanjanje komunikacijskih prepreka.

2.3. Stenografija i umjetna inteligencija

Posljednjih godina digitalna transformacija i razvoj umjetne inteligencije značajno su utjecali na područje transkripcije govora. Brojni programi i mrežne platforme omogućuju automatsko prepoznavanje govora i stvaranje tekstualnih prijepisa tijekom sastanaka i videokonferencija. Takve tehnologije povećavaju dostupnost usluga i ubrzavaju proces izrade transkripata. Međutim, automatski sustavi još uvijek imaju ograničenja u prepoznavanju različitih naglasaka, stručne terminologije, istodobnog govora više osoba i složenih komunikacijskih situacija.
Zbog toga ljudska stručnost i dalje ima važnu ulogu. Profesionalni izvjestitelji mogu razumjeti kontekst, prepoznati govornike, ispraviti nejasne dijelove razgovora i osigurati veću razinu točnosti nego što to trenutno mogu postići brojni automatski sustavi. Budućnost profesije vjerojatno neće značiti zamjenu stenografa umjetnom inteligencijom, nego suradnju između stručnjaka i naprednih tehnoloških rješenja. Takav pristup omogućit će kvalitetnije, brže i pristupačnije usluge korisnicima.

3. Zaključak

Stenografija je tijekom svoje duge povijesti prošla značajnu transformaciju. Od ručnog zapisivanja stenografskim simbolima razvila se u suvremenu profesiju koja koristi napredne digitalne tehnologije za stvaranje brzih, točnih i pouzdanih prijepisa govora. Unatoč ubrzanom razvoju umjetne inteligencije i automatskih sustava za transkripciju, stručnost profesionalnih stenografa i dalje ostaje nezamjenjiva u brojnim situacijama koje zahtijevaju visoku razinu točnosti, razumijevanje konteksta i odgovornost prema korisnicima. Stenografija u digitalnom dobu stoga ne predstavlja zastarjelu vještinu iz prošlosti, već suvremenu profesiju koja se uspješno prilagođava tehnološkim promjenama i nastavlja imati važnu ulogu u pravosuđu, poslovanju, obrazovanju i inkluzivnoj komunikaciji.

4. Literatura

[1.] https://bivr.org.uk/ (22. 7. 2026.)
[2.] https://www.edf-feph.org/ (22. 7. 2026.)
[3.] https://www.intersteno2026.org/exhibit_bivr.php (22. 7 .2026.)